

Utopin är en lögn: AI kommer att ersätta oss och det är med en förutbestämd mening!

Inledning

Denna veckas artikel har en liten provocerande rubrik men är inte till för att väcka rädsla, utan den är mer till för att väcka insikt och nyansera en högst trovärdig bild av vår framtid. För det är inte AI som är hotet, som så ofta i mänsklighetens historia, utan **vi själva!**

Mänsklighetens historia är fylld med måttade exempel på övermod, nonchalans, idioti, upprepade misstag osv. Människan har alltid byggt verktyg för att kunna frigöra sig från sin kropp, tid och för varandra och AI är bara ett nästa steg ... kanske slutsteget i en utveckling där människan försöker skapa en värld utan motstånd, **en värld där effektivitet ersätter empati** och där det **goda arbetet reduceras till en algoritmisk skräphög**.

Precis som i den uråldriga berättelsen om Babels torn, där människan ville bygga sig upp till himlen och bli gudar, bygger vi nu med samma hybris AI. Vi vill skapa intelligens, kontrollera framtiden, styra naturen. Men i **jakten på allmakt** går vi vilse. Tornet rasade inte för att tekniken var farlig, utan för att syftet var fel eller helt enkelt bara blev bara fel!

Inom teologin är arbete inte ett straff, utan en välsignelse. **"Du ska få bröd från ditt anlettes svett"**, inte för att pina oss, utan för att ge människan en mening och förankring. När vi nu skapar maskiner som kan arbeta utan rast, utan lön och utan krav, så avskaffar vi inte bara jobben vi avskaffar väldigt mycket meningen med vår vardag som sociala interaktion och då uppstår frågan: **Vad ska vi vara, när vi inte behövs?**

Utopin att AI ska hjälpa alla bara vi lär oss samarbeta, "vi ska arbeta med den, inte mot den" är bara floskler i ett större perspektiv, en bekväm myt ... för människan är inte fri och det är också en statistisk omöjlighet att hålla

Författare: © 2025 Michael Bohman. Får delas fritt med angiven källa.

LinkedIn: <https://linkedin.com/in/mibotech>

GitHub: <https://mibotechcoder.github.io/tech-and-future-reflections/>

Artikel utgiven: Juni 2025

Sida 1 av 6

alla sysselsätta i en värld där tekniken avancerar snabbare än utbildningssystem, omställning och den ekonomisk politiken. Så frågan är fri från vad? Vi skapar intelligens men förlorar i vishet. Här är några provocerande tankar:

- Hur ska vi sysselsätta 500 miljoner européer när AI kan utföra upp till 45 % av dagens arbetsuppgifter (McKinsey, OECD) samtidigt som migrationen till västvärlden ökar (det är en demografisk realitet) och arbetsmarknaden är redan pressad?
- Hur löser vi det centrala dilemmat: **AI + befolkningstillväxt + ekonomi = sysselsättningskonflikt?**
- Om effektivisering alltid är målet vad händer då med människor som inte är 'effektiva nog'?
- Om AI kan öka vinsten med 40 % så varför skulle då *inte* ett företag ersätta dig? och det spelar ingen roll hur bra du är med AI och på programmering?
- När AI blir billigare än den billigaste arbetskraften vad finns då kvar för de som redan befinner sig längst ner?
- Vi pratar om att omskola hela befolkningar och generationer, men hur ofta lyckas fåtalet ens att byta karriär efter 45?
- Hur många klarar egentligen av att ställa om till AI-yrken ... på riktigt?
- Om alla ska bli AI-utvecklare, vem ska då ta hand om barns utveckling, bygga ny infrastruktur, laga tändarna etc?
- AI kräver data och du är datan så vad är du värd när du inte längre producerar något unikt?
- Vi bygger ett samhälle där människovärde mäts i algoritmisk lönsamhet men vad händer med de som inte klarar testet?
- Om sysselsättning är grunden för välfärd, men vad händer med den om sysselsättning inte längre finns?

Vi behöver sluta tala om AI som ett neutralt verktyg. *Det är inte längre frågan om tekniken påverkar oss, utan hur mycket vi som samhälle tål innan grundpelarna börjar spricka.* För det är inte längre sci-fi, det är Excel, budget, kod som är tagna i tystnad. Det är inte AI som tar våra jobb. Det är vi!

"– Jag ser stora faror för mänskligheten. Det har funnits flera tillfällen i historien då vår överlevnad hängt på en tråd", orden kommer från den brittiske fysikern Stephen Hawking's varning om att **människan måste kolonisera andra planeter innan 2050.** Det inte bara science fiction, utan en **allvarlig** spegling av **jordens sårbarhet och människans destruktiva tendenser.**

Precis som Hawking's såg **jordens resurser som förbrukade** av vår egen hand, kan vi se **arbetsmarknaden och välfärdssystemen som resurser på väg att kollapsa**, inte av teknikens fel utan av vårt mänskliga sätt att använda den.

"Vi skapar AI som är smartare än oss och samtidigt så vi förstör den enda värld där vi kan existera."

Det finns en bitter ironi i att vi satsar miljarders pengar i att skapa en artificiell intelligens som varken behöver mat, vatten eller luft, då vi samtidigt också försummar den biologiska och sociala värld där vi själva lever i. AI kan överleva överallt, men det kan inte vi. Och medan vi bygger alla de tekniska lösningar som behövs för att "rädda klimatet" så skövlar vi samtidigt livsmiljöer, artbestånd och stora ekologiska system i en allt snabbare energiomställning. Det är den verkliga paradoxen ... **för att rädda planeten från människan, offrar vi naturen där människan faktiskt hör hemma!**

Författare: © 2025 Michael Bohman. Får delas fritt med angiven källa.

LinkedIn: <https://linkedin.com/in/mibotech>

GitHub: <https://mibotechcoder.github.io/tech-and-future-reflections/>

Artikel utgiven: Juni 2025

Sida 2 av 6

I dagens samhällsdebatt råder en närmast teknokratisk enighet, lösningen på AI:s påverkan på arbetsmarknaden är **massomskolning**! Politiker, ekonomer och teknikprofiler predikar att vi måste bli mer "anpassningsbara", "agila" och "digitala". Men i denna storslagna idé gömmer sig en kall världsbild där människan är ett verktyg, ett medel och inte ett mål. Teologiskt sett så är detta en väldigt farlig förskjutning!

I Första Moseboken beskrivs människan som Guds avbild (1 Mos 1:27). Detta betyder inte bara att vi bär på en gudomlig kreativitet, utan att vi i vår blotta existens har ett ofrånkomligt värde oberoende av prestation. Men dagens massomskolningsnarrativ bygger på motsatsen, **vårt värde förutsätter att vi lyckas anpassa oss till maskinernas logik** och misslyckas du så blir du överflödig! Det är en ny form av andlig utstötning där den som inte kodar eller optimerar, anses värdelös...

Denna bild förstärks också av data där det enligt Eurofound så misslyckas majoriteten av vuxna över 45 att genomföra karriärbyten till tekniska yrken, trots ökade insatser för vidareutbildning. Kognitiva hinder, bristande digital vana och socioekonomiska barriärer som gör att "livslångt lärande" ofta stannar vid en fras "[Reskilling in the age of AI](#)".

Jesus själv går emot detta nyttoideal i sitt sätt att möta människor. Han helar den sjuke, samtalar med den utstötta, lyfter barnet som förebild och inte den starke, produktive eller kompetente! Guds logik är nådens, inte nyttans. I Lukasevangeliet 15 beskrivs hur herden lämnar de 99 för att söka den enda som gått vilse, en motsats till vår tids algoritmiska effektivitet.

Massomskolning är alltså inte bara en arbetsmarknadspolitisk fråga, det är en värdefråga! Ska vi fortsätta bygga ett samhälle där människovärde mäts i anpassningsförmåga eller vågar vi stå fast vid den radikala idén att människan är helig?

Vi lever i en tid där produktivitet värderas högt. AI utlovar också en effektivitetsökningar på upp till 40 % i flertalet branscher, från logistik till sjukvård och ekonomi. I McKinseys rapport [The State of AI in 2023](#) konstateras att företag snabbt går från pilotprojekt till full implementering och har en högre lönsamhet som sin främsta drivkraft. Men i denna prestationens dogm så döljer sig en andlig kris ... det teologiska perspektivet!

I den bibliska skapelseberättelsen så vilar Gud på den sjunde dagen och instiftar sabbaten som en rytm av vila, återhämtning och helighet. "Sex dagar ska du arbeta, men den sjunde dagen är en vilodag för Herren, din Gud" (2 Mos 20:9–10). Sabbaten är inte bara ett andligt ideal utan ett skydd mot oinskränkt produktion. Den är en motvikt till girighet, till arbetsgudens tyranni.

Men AI tillåter (och kräver) en sabbatslös ekonomi, där system kan arbeta dygnet runt alla dagar i veckan, utan lön, utan sjukdagar, utan gräns. Denna ständiga prestation slår tillbaka mot människan och skapar ett system där det inte längre finns någon rytm mellan arbete och vila, och då kommer människan att förlora, inte bara hälsa, utan också riktning eftersom vår själ då inte längre syresätts och bli andningsfattig.

När prestation blir till en norm och AI sätter tempot så riskerar vi att förlora både riktning och mening. Utan återhämtning reduceras människan till en funktion, inte en varelse. Själens syresättning kräver mer än sömn, den kräver tid, relation, stillhet. När allt ska optimeras så försvinner det mänskliga mellanrummet, och det som inte går att mäta blir överflödigt.

I en sådan verklighet är det **inte AI som hotar människan utan vår egen ovilja att sätta gränser** för vad vi ska automatisera. Som Walter Brueggemann uttrycker det: *sabbaten är motstånd mot system som alltid kräver mer*. Och utan motstånd, förlorar vi inte bara hälsan, vi förlorar oss själva.

Produktivitetsens paradox är denna: vi skapar maskiner för att befria oss, men de binder oss hårdare. Vi river sabbaten och tappar heligheten. När arbetet blir ett självändamål, glömmer vi att **människan inte skapades för arbetet utan att arbetet skapades för människan**.

Vi befinner oss mitt i en systemkrock där teknikens utveckling, befolkningsökning och ekonomins krav kolliderar. En AI som accelererar allt snabbare än både utbildningssystem och arbetsmarknadens hinner anpassa sig. Samtidigt ökar migrationen till Europa, inte av nyckfullhet utan av demografiska, klimatmässiga och politiska orsaker. Vår samtid formar ett nytt landskap där fler människor behöver sysselsättning men där antalet tillgängliga arbetsuppgifter långsamt eroderar under trycket från automatisering, självbetjäning och algoritmer. Det här är inte bara en ekonomisk ekvation, det är en existentiell kris. **Vad händer när det inte längre finns en självklar plats för människan i samhällsapparaten?**

Det teologiska perspektivet erbjuder inte alltid svar, men det ställer avgörande frågor ... Vad är människans roll i ett samhälle där maskiner blir bättre på allt från analys till simulerad empati? Vad gör vi när våra institutioner tappar sin mänskliga kärna och när skolan blir en optimeringsmotor, vården ett administrationssystem, och arbetet en AI-koordinator?

Dagdrömmande och verklighetsflykt ligger nära till hands eftersom idén är att tekniken ska lösa allt, eller att vi kan "utbilda oss bort från problemet". Men det finns en gräns för hur mycket vi kan omprogrammera människan. Vi har kroppar, språk, minnen, rädslor. **Vi är inte designade för konstant förändring utan för förankring.**

Eskatologi: läran om de yttersta tingen handlar inte bara om världens slut, utan om vad som sker *när en samhällsordning kollapsar*. Den gamla ordningen byggde på arbete som identitet, produktion som mening. När den luckras upp står vi inför ett tomrum. Och frågan är ... Vad fyller vi det med? En ny världsbild? En ny människosyn? Eller ett tomt löfte om att "tekniken kommer rädda oss"?

Effektivitet har blivit ett mått på ett övergripande värde. I ett system där både teknologisk utveckling och företagskultur premierar snabbhet, tillgänglighet och mätbar förbättring, riskerar människan att reduceras till ett produktionsvillkor. Det är inte längre tillräckligt att vara kompetent, du måste också vara snabb, anpassningsbar, ständigt utvecklingsbar och billig! Man kan ställa sig frågan ... vad händer när du inte längre är det?

Den koreanske filosofen Byung-Chul beskriver i [Trötthetssamhället](#) hur dagens människa inte längre är förtryckt av yttre makt, utan pressar sig själv, i frihetens namn, till utmattning. Hon är sin egen slavdrivare och när AI sätter prestationsribban, med en 24/7 analys, automatiskt beslutsstöd och aldrig sinande datakapacitet så skapas en ny standard som människor inte kan leva upp till utan att brista.

Det är här den etiska gränsen passeras, när vi låter maskinens logik bli till norm för det mänskliga. Den långsamme, den sjuke, den eftertänksamme så förlorar hen plats i en struktur där värdet avgörs av resultat per tidsenhet. De traditionella mänskliga egenskaperna som sårbarhet, tvekan, vila, reflektion blir plötsligt ineffektiva och därmed oönskade.

Ur ett teologiskt perspektiv har människan alltid varit mer än sin funktion. Vårt värde har aldrig vilat på avkastning eller mätbar nytta. Men den dimensionen är nu allvarligt hotad. **Vi talar gärna om AI som ett verktyg men i praktiken har det blivit en måttstock, och människan klarar inte testet.** Varför? För att hen inte är "effektiv nog". Hen riskerar inte bara att falla utanför arbetsmarknaden, utan också att förlora sin plats i samhällsgemenskapen. Det handlar inte längre om kompetens. Det handlar om människosyn.

Det pågår en tyst men kraftfull förskjutning i hur vi definierar ett människovärde. I en värld där AI tränas på miljarders datapunkter och belönar de som kan optimeras, så reduceras människan långsamt till en dataproducent bland andra. Din identitet blir din output, din aktivitet, dina preferenser, dina klick, din lönsamhet. Vi är inte längre bara medborgare eller själar, vi är metadata! Och när det unika bleknar så sjunker vårt värde i det digitala ekosystemet. Det här är kanske också världens mest geniala affärsidé ... vi tränar modellerna gratis och betalar för privilegiet att göra det...

Det här är kärnan i vad som kan kallas en ny sorts teknologisk darwinism där det inte är den starkaste som överlever, utan den som är mest mätbar. Den som producerar mest relevant data, snabbast osv. men den som inte gör det blir överflödig i systemets ögon, även om hen fortfarande är människa i allt det som räknas på riktigt: känslor, relationer, tro, tid.

Shoshana Zuboff kallar detta för **övervakningskapitalism**, ett system där varje del av det mänskliga livet kan extraheras och användas för vinst. Precis som alla system som lever på utvinning så lämnar det här vissa människor utarmade både ekonomiskt och existentiellt. Och ur ett existentiellt som teologiskt perspektiv så är detta djupt problematiskt, om människan inte längre har ett inneboende värde, utan är bara värdefull i den mån hen kan utnyttjas, analyseras eller övervakas, då har vi förlorat något väldigt grundläggande som hela vår världsbild.

I många andliga och filosofiska traditioner så ses människan inte bara vara som ett medel, utan som ett mål i sig, en **unik varelse med ett inneboende värde**. Det som ger människan värdighet är inte vad hen producerar, utan att hen blir både sedd, bekräftad och älskad. Men när algoritmerna får makten att definiera människans plats i samhället så kryper en ny tyst norm in i samhällsstrukturen ... **du är det du genererar! Det är inte tekniken som avgör vem vi är, det är vad vi låter den göra.**

Sammanfattning

AI är inte ett hot i sig. Det är en spegel, en förstärkare av våra egna system, prioriteringar och idéer om vad som räknas. I jakten på effektivitet så har vi skapat ett verktyg som nu ställer oss inför en avgörande fråga ... **Vem får vara människa, och på vilka villkor?**

Vi ser nu konturerna av ett samhälle där arbete inte längre är den självklara grunden för tillhörighet. Där ett värde kopplas till det som kan mätas, läras in, förutses och säljas. I denna verklighet riskerar stora delar av befolkningen att falla mellan stolarna, inte för att de är oförmögna, utan för att de inte längre passar in i algoritmens världssyn.

I viss mån kan man säga att vi i framtiden inte främst står inför en teknologisk omvälvning, utan inför en **teologisk och filosofisk förändring**. En där människans värde inte längre kan förutsättas. *Antingen accepterar vi ett samhälle där allt som inte är effektivt blir överflödigt eller så börjar vi formulera en ny berättelse, där arbete inte är den enda källan till mening, där värdighet inte kräver lönsamhet och där tekniken också har en plats ... men inte makten att definiera oss!*

Utopin var kanske en lögn. Men alternativet är inte rädsla, det är att våga tänka nytt för AI kommer att ersätta oss. Så frågan är inte om, frågan är istället ... **Vad ska vi bli, när vi inte längre behövs?**

#AI #DigitalEtik #FramtidensArbete #FramtidensTeknik #Teknikskifte